

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Syntagmata Theologica Sive Principalis Theologiæ Tractatus

Lourenço, Agostinho

Leodii, 1694

Sectio XIV. Ex quarum rerum cognitione formaliter procedat Verbum ?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80131](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80131)

tum quia omnium est similitudo intentionalis: tum etiam quia ab illis intentionaliter, seu intelligibiliter procedit. Respondeo negando illationem: tum quia respectu Essentiae, & sui non est similitudo; hæc enim importat distinctionem: tum etiam, quia licet sit similitudo Spiritus Sancti, & creaturarum, non tamen est eorum Imago, quia ulterius requiritur processio; ab illis autem non procedit. Neque etiam verum est, quod Filius procedat ab Essentia, à se, ab Spiritu Sancto, aut creaturis, etiam intentionaliter; siquidem totus concursus, tam realis, quam intentionalis tribuitur Patri ut *quo*, ratione quidem Essentiae, quæ est ratio formalis ut *quo*.

281. Instabis: Essentia Divina concurret loco omnium objectorum; sed hoc satis est, ut verbum dicatur procedere ab objectis intentionaliter; ergo &c. Respondeo negando maiorem; neque enim Essentia concurret nomine alterius, sed proprio; prout scilicet in se, & ex se habet, quod sit omnium intelligibilium virtus: cetera autem solum se habent terminativè in ratione objecti.

282. Inferes: Ergo Filius neque respectu Patris erit Imago intentionalis; siquidè Pater in ratione dicti, solum se habet terminativè. Respondeo negando illationem: Pater enim cum in ratione Essentiae formaliter non solum habeat, quod sit producens realiter, ut Pater, sed etiam quod sit producens intentionaliter, ut objectum, coincidit ratio Imaginis realis cum ratione Imaginis intentionalis, ut supra diximus, sicque Filius respectu Patris, non solum est Imago realis naturalis, sed etiam intentionalis.

SECTIO XIV.

Ex quarum rerum cognitione formaliter procedat Verbum Divinum?

283. Uod Verbum Divinum procedat ex cognitione Divina ut ex formali, & specifico principio, ideoque sit Verbum, satis constat ex sepe dictis. Cum tamen Cognition Divina, utpotè comprehensiva, se extendat ad omne cognoscibile, sicque ad omne, quod est formaliter, & eminenter in Deo; five ad omne ens divinum, & creatum: quæstio satis controversa est inter Doctores Scholasticos: Utrum Verbum Divinum ex horum omnium cognitione formaliter, & per se procedat: an potius ab aliquorum cognitione per se formaliter procedat; ab aliorum autem cognitione solum materialiter, & concomitanter?

284. Advertes primò, hinc in præsentī per se formaliter procedere, idem esse, atque ita procedere, ut si à tali cognitione non procederet, aut nullo modo procederet; aut non cum tantà perfectione, quantà modò procedit Verbum: procedere autem materialiter, & concomitanter, idem esse, atque ita procedere, ut talis cognitio habeat se tantum materialiter, concomitanter, & per accidens ad totam perfectionem Verbi. Aliis terminis significari solet, ita ut procedere formaliter ex cognitione alicujus objecti, sit procedere ab ea cognitione, ut est cognitio talis objecti: procedere autem concomitanter, sit procedere ex cognitione, quæ est de tali objecto; non tamen ut est de tali objecto.

Tom. I.

Advertes secundò, quatuor esse, quæ per modum objecti terminant Scientiam, five Cognitionem Patris, ex cujus Notitiâ gignitur Verbum; nempe Essentia Divina, ejusque Attributa; Personalitates; creaturæ possibiles; & futura contingentia, five absoluta, five conditionata, de quibus omnibus excitatur difficultas. Advertes tertio, manifestum esse, Verbum Divinum procedere formaliter ex cognitione, quæ est de omnibus, etiam liberis, & contingentibus; solumque esse dubium: utrum procedat formaliter ex ea cognitione, ut est de omnibus? In hac sectione disputabimus: An Verbum Divinum procedat formaliter ex cognitione eorum, quæ sunt in Deo, five absoluta, five Relativa: in sequenti autem, An procedat formaliter ex cognitione creaturarum, five possibilibus, five futurarum, & existentium: Sit igitur:

286. Difficultas I. Utrum Verbum Divinum procedat per se formaliter ex cognitione omnium absolutorum, quæ sunt in Deo, id est, Essentiae, & Attributorum? Affirmativè. Ita cum D. Thom. Scot. & alii tenent ut certum P. Sarr. lib. 9. cap. 4. n. 1. P. Vâsq. 1. p. d. 142. cap. 3. P. Ruiz d. 61. de Trinit. sect. 1. n. 4. P. Amicus d. 26. sect. 2. num. 87. P. Arriaga 1. p. d. 52. sect. 4. n. 21. & alii infra citandi. Probatur prima pars primò, quia cum Verbum Divinum procedat formaliter per cognitionem, talis cognitio alicujus objecti debet esse cognitio perfectissima; sed hujus cognitionis objectum est maxime Essentia Divina; siquidem in omnium sententia est objectum formale Intellectionis Divinæ, ei tribuens specificam rationem; consequenterque vim productivam nostro modo intelligendi; ergo &c.

287. Probatur secundò, quia Essentia Divina est illud, in quo Verbum assimilatur Patri, secundum formalissimam rationem Verbi; sed non ei assimilatur in Essentia, nisi quatenus est Imago producta per Intellectionem perfectissimam Essentiae; ex eo enim provenit, quod sit conceptus Essentiam perfectissimè representans; ergo &c.

288. Probatur tertio, quia Verbum procedit formaliter per actum intelligendi Dei; ergo per illum actum ut terminatum ad objectum primum, sine quo intelligi non potest; sed objectum primum illius actus est ipsa Divinitas; siquidem sicut ille actus est ipsum intelligere per essentiam, ita ipsa Divinitas est per se primò intelligibilis per essentiam; ergo ipsa Divinitas est objectum primum illius actus; consequenterque Verbum Divinum procedit formaliter ex cognitione Divinitatis.

289. Probatur secunda pars primò, quia Verbum Divinum debet formaliter procedere ex cognitione perfectissima, & comprehensiva Essentiae Divinæ, prout hæc est objectum primum Cognitionis; sed non ita procederet, nisi procederet ex cognitione Essentiae, & Attributorum; siquidem omnia absoluta, five sint de essentia Deitatis, five sint illius passionis quoad nos, pertinent ad objectum primum cognitionis Divinæ comprehensivæ, sine quorum cognitione adæquata non esset Deus perfectè beatus; ergo &c. Confirmatur primò, quia Verbum Divinum debet procedere ex Cognitione Essentiae, ut in se est; sed Attributa sunt perfectiones constituentes Essentiam, ut in se est, etiam virtualiter; ergo &c. Secundò, quia nulla assignabitur ratio in contrarium, quæ oppositum suadeat; ergo &c.

290. Probatur secundò, quia Pater gignendo dedit Filio omnes suas perfectiones, præter esse Patrem, ut supra diximus cum Sanctis Patribus;

A a a a

sed

sed huiusmodi sunt omnia Attributa; ergo omnia gignendo dedit Filio; sed non aliter dat, nisi quando intelligendo producit expressam Imaginem, & conceptum perfectionis intellectus; ergo ad ea communicanda necessarius requiritur intellectus perfectissimus omnium Attributorum; consequenterque ex illa procedit formaliter Verbum.

291. Notabis primò cum *P. Vasq. cit.* hanc resolutionem veram esse; etiam in Sententia Scoti distinguuntur Attributa Divina ab Essentia formaliter à parte rei; siquidem adhuc prout sic uniantur in unâ, eademque cognitione paternâ constituendo per se objectum adequatum perfectissimæ cognitionis, qualis debet esse illa, ex qua formaliter procedit Verbum Divinum.

292. Secundò, similiter esse veram in quacunque sententia de constitutivo Naturæ Divinæ; nam si ve Natura Divina consistat in Intellectivo radicali, si ve in Rationali divino, si ve in Aseitate, si ve in alio prædicato, semper Natura ipsa, & Attributa constituunt unum, & idem objectum primum. Tertiò in nostra sententia, (de qua alibi in Metaphysica,) asserente, Essentiam Divinam consistere metaphysicè in Aseitate; physicè autem virtualiter in Intellectione actuali, prout distinguitur virtualiter à volitione, Verbum Divinum formaliter procedere à cognitione tum Intellectionis, tum volitionis. Adhuc tamen contra conclusionem:

293. Oppones 1. Aliqua absoluta sunt contingentia, ut scientia, & volitio libera; sed Verbum Divinum, cum sit maximè necessarium, non potest procedere formaliter ex cognitione contingentium; ergo &c. Respondeo negando maiorem de prædicatis absolutis divinis secundum suum esse intrinsecum; quidquid sit de terminatione ad extrinsecum, de qua infra.

294. Oppones 2. Verbum Divinum procedit formaliter ex cognitione objecti primarii; sed sola Essentia est objectum primum cognitionis Divinæ; siquidem illud est objectum primum, quod est ratio motiva cognoscendi secundarium; Essentia autem est ratio cognoscendi Attributa; ergo &c. Respondeo data maiori, de qua infra, distinguendo minorem: sola Essentia est objectum primum cognitionis Divinæ, prout nomine Essentia intelligitur quidquid abstrahit à relativis; trahat minor: prout intelligitur, quod abstrahit ab Attributis absolutis; nego minorem: nam omne absolutum per se cognoscitur in re, licet quoad nos possit Essentia concipi formaliter ut ratio motiva cognoscendi Attributa.

295. Oppones 3. Verbum Divinum procedit formaliter, & per se à sola Natura; sicut Spiritus Sanctus formaliter, & per se procedit à solo Amore; sed cognitio Naturæ supponit ipsam Naturam, tanquam objectum; ergo id, à quo Verbum procedit formaliter, non est cognitio Naturæ, si ve Essentia, sed ipsa Natura, quam præsupponit. Respondeo concessa maiore, sumpto nomine *Natura* pro sola cognitione divina; & negando minorem: sola enim cognitio, quæ ab objecto specificatur, procedit, & dependet, qualis est creata, ipsum objectum propriè supponit: cognitio autem, quæ à se habet, quod sit perfectissima cognitio, qualis est divina, simul, ac semel est objectum, & cognitio sui ipsius. Unde Essentia, seu Natura Dei formaliter sumpta est ipsum intelligere, tam sui ipsius, quam reliquorum omnium absque ulla præsuppositione objecti. Addo, prioritatem in ratione objecti non tollere prioritatem in ratione Naturæ,

cum sint in diverso genere. Sed de hoc infra.

Instabis: Cognitio Divina, ut est cognitio sui ipsius, est cognitio reflexa; sed Verbum Divinum non procedit ex cognitione reflexa, sed directa; ergo &c. Respondeo negando maiorem de reflexione formali, & cum fundamento in re; licet quoad nos, & absque fundamento ex parte objecti, concipiatur, ut reflexio; alioqui, cognita ipsa reflexione, daretur alia, & hac cognita, etiam daretur alia, sicque in infinitum. Unde ipsa cognitio Divina est per essentiam cognitio sui ipsius absque ulla distinctione, licet quoad nostrum concipiendi modum possint reflexiones in infinitum multiplicari: processio autem Verbi Divini formaliter non est à cognitione divina, prout à nobis fingitur, sed prout in re est cognitio virtualiter distincta à volitione.

Difficultas 2. Utrum Verbum Divinum procedat per se formaliter ex cognitione totius Trinitatis, nempe Patris, sui ipsius, & Spiritus Sancti? Multiplex est in hac re sententia. Prima sententia asserit, Verbum Divinum procedere per se formaliter ex sola cognitione Deitatis, & Attributorum præcisè; non autem ex cognitione alicuius relativi. Ita *Scot. in 1. dist. 10. fine, & dist. 32. & in 2. dist. 1. q. 1. & quodlib. 14.*

Secunda sententia docet Verbum Divinum procedere per se formaliter ex cognitione intuitiva Deitatis, & Paternitatis, abstractiva tamen Verbi ipsius, & Spiritus Sancti. Ita aliqui Thomistæ, quos tacito nomine citat *P. Ruiz* infra citandus, cum *Caiet. 1. p. 34. art. 3. licet P. Ruiz* dicat ei falsò adscribi.

Tertia sententia affirmat, Verbum Divinum procedere per se formaliter ex cognitione intuitiva Deitatis, Patris, & Filii; non verò ex cognitione Spiritus Sancti. Ita *P. Vasq. 1. p. d. 142. cap. 4. P. Turrian. q. 34. art. 3. d. 18. dub. 2. Agid. Luffin. rom. 1. de Beatit. lib. 5. q. 4. art. 4. §. 5. num. 4. P. tean. q. 34. art. 3. dub. 2. conclusi. ult. quos citat, & sequitur P. Alarcon. tract. 5. d. 8. cap. 3. n. 2.*

Quarta sententia tenet, Verbum Divinum procedere per se formaliter ex cognitione totius Trinitatis. Ita *D. Thom. 1. p. q. 34. art. 3. quem communiter sequuntur Theologi, Zamel. ibid. q. 34. 1. conclusi. 4. P. Molin. 1. p. q. 34. art. 3. d. unica. P. Soar. lib. 9. de Trinit. cap. 4. n. 4. Torres. q. 27. art. 5. d. unica. P. Ruiz d. 61. de Trinit. sect. 2. n. 1. P. Granad. 1. p. rr. q. d. 5. P. Zuniga d. 9. dub. 4. & 5. Bannex. 1. p. q. 34. art. 3. P. Valent. 1. p. q. 7. de Trinit. punct. 1. P. Amicus d. 26. sect. 3. n. 87. P. Tanner. d. 4. q. 4. dub. 3. n. 10. P. Albertin. 2. prædicam. ad aliquid corol. 14. dub. 1. P. Arrub. 1. p. d. 124. cap. 3. n. 11. P. Præposit. 1. p. q. 34. art. 3. dub. 2. n. 14. P. Arriaga 1. p. d. 52. sect. 4. n. 21. P. Compton. tom. 1. d. 64. sect. 4. n. 3. P. Rhodex tom. 1. d. 6. q. 2. sect. 5. §. 1. P. Martin. d. 24. sect. 6. 7. & 8. Et hæc quidem, ut probabilior, tenenda est: pro qua:*

Dico 1. Verbum Divinum procedit formaliter ex cognitione totius Trinitatis. Probatur primò, quia Verbum Divinum procedit formaliter ex cognitione perfectissimè, & adequatè comprehensiva, ut comprehensiva Deitatis; alioqui Verbum ex vi suæ processionis non esset perfectissimum, neque adequatè comprehensivum; siquidem posset perfectius Verbum excogitari, nempe illud, quod esset cōprehensivum formaliter; sed Cognitio Divina non est perfectissimè, & adequatè comprehensiva Deitatis, nisi ut est cognitio Personarum; ergo Verbum procedit formaliter ex cognitione, non solum, quæ est de Trinitate, sed

sed etiam ut est cognitio Trinitatis.

302. Probatur minor, quia Cognitio non potest esse comprehensiva Deitatis, nisi comprehendat omnem perfectionem intrinsecam ipsius Deitatis, sicque etiam relativam: tunc quia non potest comprehendi Deitas, quin comprehendatur fecunditas ad intra, nempe virtus generativa, & spirativa: tunc etiam, quia perfectiones Personales, licet non includantur in Deitate formaliter, sunt tamen illius proprietates, & perfectiones intrinsecæ, ita ut si Deus non esset Trinus in Personis, non esset æquè perfectus; ergo &c.

303. Probatur secundò, quia Personæ Divinæ non sunt minus fecundæ in ratione objecti terminativi ad terminandam Cognitionem Divinam, quam sunt prædicata absoluta; sed Verbum Divinum procedit formaliter ex cognitione Deitatis, & Attributorum; ergo etiam sic procedit ex Cognitione Deitatis, & Personarum.

304. Probatur tertio, quia aut loquimur de cognitione formali, prout à parte rei est principium per se requisitum ad productionem Verbi: aut de Cognitione, prout concipitur quoad nos terminati ad absoluta præciscendo à relativis: Si primum, cognitio absolutorum, & relativorum est eadem formalissima cognitio absque ulla distinctione virtuali; sed ut est Cognitione Deitatis, & absolutorum est principium per se requisitum ad productionem Verbi; ergo etiam ut est cognitio Personarum: Si secundum; ergo non concipitur adæquate, & ut est perfectissima cognitio, totaque imperfectio est ex parte nostri modi concipiendi; sed Verbum Divinum, ut concipitur perfectissimum, & adæquatum Verbum, necessariò debet concipi, ut procedens ex adæquata, & perfectissima cognitione; ergo &c.

305. Probatur quarto, quia Verbum divinum procedit per se formaliter ex omni perfectione intrinsecâ, & absolutâ cognitionis Paternæ; sed Cognitione Trinitatis dicit in Cognitione Divina aliquam perfectionem intrinsecam, & absolutam, quam Deus non haberet, si Trinitatem non cognosceret; ergo &c.

306. Dico 2. Verbum Divinum procedit formaliter ex cognitione intuitiva, non solum Essentiæ, & Attributorum, sed etiam omnium Personarum. Probatur primò, quia Verbum divinum procedit formaliter ex cognitione Paternâ perfectissimâ; sed perfectissima cognitio, (quando alioqui nihil obstat, quominus talis sit, & ut talis concipiatur,) est intuitiva; ergo &c.

307. Probatur secundò, quia cognitio abstractiva, prout alibi diximus in Logica, aut talis est ob imperfectionem objecti non includentis essentialiter existentiam: aut ob imperfectionem ipsius cognitionis non attingentis objectum ut in se est; sed Cognitione Paterna, ex qua procedit formaliter Verbum, non est abstractiva priori titulo; siquidem existentia est de essentia cuiusque Personæ, & prædicati divini: neque etiam secundo; siquidem Cognitione Paterna ex se habet omnem perfectionem, attingitque objectum ut in se est, & quantum cognoscibile est, cum sit omnium comprehensiva; ergo &c.

308. Probatur tertio, quia Essentia Divina, quæ est veluti species intelligibilis omnium intelligibilium, est propria species Personarum illas representans in ratione objecti, non ut absentes formaliter, sed ut præsentem in eadem duratione; ergo intuitivè; sed Verbum Divinum procedit formaliter ex cognitione Paterna ut representativa Personarum, ut

diximus; ergo procedit ab illa ut intuitivè representativâ.

Advertes hic, quod diximus de Verbo divino, 309. procedere scilicet formaliter ex cognitione omnium, quæ sunt formaliter in Deo, dicendum etiam esse cum proportionem de Spiritu Sancto, nempe procedere formaliter ex Amore omnium, quæ formaliter sunt in Deo; eadem enim in utroque est ratio; nam sicut Verbum Divinum formaliter procedit ex perfectissima cognitione, ita etiam Spiritus Sanctus ex perfectissimo Amore.

SECTIO XV

Solvuntur argumenta aliarum Sententiarum.

ARGUES 1. Verbum Divinum procedit 310. formaliter ex cognitione solius objecti primarii; siquidem, posito objecto primario, intelligitur tota perfectio essentialis Cognitionis; cognitio enim non specificatur ab objecto secundario, & materiali; sed Relationes Divinæ non sunt de objecto primario Cognitionis divinæ; siquidem non cognoscuntur ratione sui, sed Essentiæ, quæ sola est objectum motivum, & formale; objectum autem primarium est illud, ratione cuius cognoscitur secundarium; ergo Verbum divinum non procedit formaliter ex cognitione Personarum. Hoc argumentum tangit difficultatem de acceptione objecti primarii, & secundarii, de quo alibi dicendum, & jam diximus tract. 1. d. 5. num. 11. ideoque minus urget, quia non satis constat de huiusmodi acceptione. Interim.

Resp. primò data majori, negando minorem, ad cuius probationem dicimus, Relationes cognosci ratione sui, saltem quantum est ex parte actus; idem enim actus indivisibiliter terminatur ad Essentiam, & Relationes, prout hæc pertinent ad integritatem Deitatis, suntque illius perfectiones intrinsecæ; licet ex parte objecti Relationes cognoscantur ratione Essentiæ: sic enim, licet figura, & magnitudo cognoscantur ex parte objecti ratione lucidi, & colorati, pertinent tamen ad objectum primarium visionis.

Respondeo secundò negando maiorem: quando enim objectum secundarium tale est, ut pertineat ad intrinsecam perfectionem objecti primarii, & arguat maiorem perfectionem in cognitione, ipsa cognitio per se ad illud terminatur, ita ut si ad illud non terminaretur, non esset æquè perfecta; cum autem Verbum divinum procedat formaliter ex cognitione perfectissima, procedit ex cognitione terminata ad perfectiones relativas; alioqui non procederet ex cognitione perfectissima.

ARGUES 2. Verbum divinum procedit formaliter ex cognitione illius objecti, ex cuius cognitione beatur Pater; sed Pater per se beatur ex cognitione solius absoluti; ergo &c. Respondeo primò, data majori, negando minorem; nam valde probabilis, & communis est opinio asserens, ut diximus loco proximè citato, Relationes divinas pertinere ad objectum essentiale Beatitudinis, saltem respectu Dei; licet enim non sint perfectiones simpliciter simplices, ut diximus, sunt tamen perfectiones intrinsecè integrantes Deitatem, ut in se est in esse reali. Dixi, saltem respectu Dei, quia cum Beatitudo Increata sit longè perfectior, quam